

Kluis van Moria

Nieuwsbrief – maart 2015

Maart 2015 : Kluis van Moria blaast 10 kaarsjes uit. Ter gelegenheid van deze verjaardag duiken we terug in de tijd en gaan we op zoek naar de wortels van het eremietenleven doorheen de kerkgeschiedenis. En uiteraard laten we dit memorabele moment niet zomaar voorbij gaan. Lees er alvast alles over in deze nieuwsbrief.

De woestijn van Godverbondenheid en Godverlatenheid

“Van oudsher roept God mensen die zich in de eenzaamheid liefdevol met Hem verenigen”, zo schrijft een kartuizermonnik gevat in een boek over de heilige Bruno¹. In de monastieke traditie wordt de woestijn begrepen als een paradijs, zelfs als een huwelijk en een intieme vereniging met de goddelijke Geliefde. Maar de woestijn is eveneens de plaats van beproeving en strijd, de arena waar het gevecht met de demonen en de duistere kanten in het mensenhart wordt beslecht. In de woestijn wordt God dan ook vaak als de grote Afwezige ervaren, terwijl de Satan er alomtegenwoordig is. De woestijnmonnik durft deze voortdurende tweestrijd aangaan in zijn eigen binnenste: een dialectisch duel tussen goed en kwaad, tussen eeuwigheid en vergankelijkheid, tussen waarheid en illusie, tussen geest en vlees, tussen Godverbondenheid en Godverlatenheid. Slechts duurzaamheid én uithouding maken

het arsenaal van de monnik onoverwinnelijk: zijn harnas is zijn kluis en volharding is zijn wapenuitrusting. Deze ambigue visie op de woestijn is typisch Bijbels en vormt de historische grondslag van het monastieke leven, dat een aanvang nam in de zucht naar afzondering en eenzaamheid bij de woestijnmonniken: in de totale eenzaamheid van de woestijn kon de monnik zich onverstoord

toeleggen op het gebed en de contemplatie van God en op de strijd met de Duivel.

¹ Cf. UN CERTOSINO, *prefazione*, in: A. LOUF, *San Bruno. L'esperienza del deserto*, Serra San Bruno, 2001, p. 5-7.

Volgens de oorspronkelijke Griekse betekenis van het woord *monnik* leefde de kluizenaar in de woestijn *monos* of *alleen*: in de *érèmos* (woestijn) was hij dus echt *eremiet*. In wezen wordt er op één bijzonder facet van het leven van Jezus ingezoomd, namelijk op de beproevingen in de woestijn, waarvan we de verhalen terugvinden in de synoptische evangeliën. Deze perikopen worden in de monastieke traditie weliswaar niet geïmiteerd als een tijdelijke retraite of een periode van geestelijke herbronning ter voorbereiding van een beslissende keuze of apostolaat, maar wel als permanent verblijven in de woestijn, of sterker nog als een voortdurend verblijven in Christus zelf. Het Leergezag van de Kerk heeft het woestijncharisma van het monastieke en eremitische leven altijd hooggeacht en waar nodig beschermd en gevrijwaard tegen verloedering.

Van de Egyptische woestijn tot het Europa van de middeleeuwen

Het kluizenaarsideaal reikt terug tot de vroegste lagen van onze christelijke geschiedenis: reeds aan het einde van de derde eeuw trokken eenzaten zich terug in de woestijnen of berggebieden van Egypte en Syrië. De bekendste protagonist is zonder meer de heilige Antonius Abt, de vader van alle monniken. In zijn voetsporen hebben tal van anderen het ‘woestijnzand’ betreden: Paulus van Thebe, Hiëronymus, Benedictus van Nursia, Romualdus, Bruno, Paulus Giustiniani. En zeker niet alleen mannen verschenen op de solitaire scène ten tonele, maar ook vrouwen: Maria van Egypte, Alexandra van Alexandrië, Coleta, Nazarena Crotta. Belangrijk is om het woord *woestijn* hierbij metaforisch te interpreteren: het gaat immers al vlug niet hoofdzakelijk meer over een letterlijke woestijn, namelijk een dor en levenloos gebied van zand en duinen, maar vooral over een afgelegen en

desolate plaats die een bevoorrecht kader voor een leven van stilte en eenzaamheid mogelijk maakt. Denken we maar aan de ‘woestijnen’ van La Grande Chartreuse en

Camaldoli: in de zomer ogen ze fris en groen, in de winter wit en ijsig. Niet zozeer geografie of geologie bepalen het typische karakter van de monastieke woestijn, maar wel de *anachorese* of de terugtrekking uit de wereld.

Vanaf de volle middeleeuwen ontwaart men in het kerkelijk landschap van Europa een ware bloeiperiode van het monastieke en religieuze leven, denken we maar aan de cisterciënzers, de camaldulenzen, de kartuizers en de premonstratenzers (norbertijnen). Maar naast al die institutionele vormen, ontwaart men ook talrijke pogingen om het strikte anachoretenleven weer te doen verrijzen. Op de vruchtbare humus van een diepchristelijke en kerkelijke samenleving, sprongen nieuwe

ermitages werkelijk als paddenstoelen uit de grond. Sommige kluizenaars trokken zich terug in de bergen of in de bossen, anderen op een eiland of in een grot. Sommigen woonden in de nabijheid van een abdij of een parochiekerk, nog anderen trokken rond als pelgrim of boetepredikant. Kortom, de geschiedenis van het eremitendom kent een heel bont en kleurrijk spectrum van verschillende invullingen van hetzelfde ideaal. Twee levenswijzen zijn echter zo bijzonder, dat ze even aparte aandacht verdienen, met name die van de *stylieten* en de *reclusen*.

Stylieten en reclusen : tussen hemel en aarde

De stylieten of pilaarheiligen, die we vooral in de oosterse kerken vanaf de vijfde eeuw terugvinden, stonden soms jarenlang op een metershoge paal of zuil (*stylos*) om zich letterlijk van het aardse af te zonderen. Uiteraard vraagt deze excentrieke vorm van eremitisme enige historische en theologische hermeneutiek om er enigszins appreciatie voor te kunnen opbrengen. Syrië gold als de bakermat van de *pilaarheiligheid* en dat is niet toevallig. Veel sterker dan het Egyptische monachisme, neigde de Syrische stroming naar extreem ascetisme en spirituele wereldverachting. God was duidelijk niet in de vergankelijkheid van het ondermaanse te vinden. En zo kwam de heilige Simeon de Styliet op het lucide idee om God te zoeken waar Hij werkelijk was: in de hemel. Om dichter bij het hemelgewelf te geraken, besteeg hij zijn eerste, relatief lage pilaar. Maar al vlug werd zijn verlangen steeds ambitieuzer: zo liet Simeon stelselmatig hogere zuilen bouwen, om uiteindelijk 18 meter van grond te komen. Deze ‘luchtige’ levensstijl zou hij maar liefst vier tot vijf decennia hebben volgehouden. Vandaag bekijken wij deze solitaire fakirs eerder kritisch en sceptisch, maar in hun tijd genoten zij veel bewondering en navolging. Onder hun pilaren ontpopten zich ware bedevaartsoorden, waar gelovigen om raad en gebed kwamen smeken. En hun radicaliteit werkte trouwens aanstekelijk. Ook anderen verlieten de wereld door op een paal te klimmen: Daniël de Styliet uit Constantinopel en de heilige diaken Walfroy, de enige westerse pilaarheilige uit de Franse Ardennen, om er maar enkelen te noemen. In het desolate Kaukasusgebergte in West-Georgië wist de orthodoxe monnik Maxime Qavtaradze de antieke traditie van de stylieten weer tot leven te roepen. Sinds 1993 woont hij op de 40-meter hoge top van de spitse Katshki-monoliet, waar de laatste eremiet meer dan 600 jaar geleden het leven liet. Voor zover als geweten, is broeder Maxime de enige die in de 21ste eeuw deze ongemene vorm van monastieke verzuiling beoefent.

De reclusen van hun kant bleven liever met hun voeten op de grond, of sterker nog onder de grond. Naar het voorbeeld van Sint-Antonius Abt, die zich als kluizenaar in

een grafkamer in een Egyptische necropolis terugtrok, lieten reclusen zich opsluiten, inmettelen of ommuren. Hun kluis beleefden zij als een kerker of een graf waarin zij

levend begraven werden om te sterven aan de wereld en aan zichzelf. Een van de bekendste reclusen is de heilige Coleta, de hervormster van de clarissenorde, die zich in de vijftiende eeuw liet inmettelen tegen de kerkmuur van Corbie in Noord-Frankrijk. Reclusie, afgeleid van het Latijnse *recludere* (*opsluiten*), is inderdaad vooral een vrouwelijk fenomeen, hoewel zich ook mannen lieten bekoren. Symeon van Trier, die zich in de *Porta Nigra* liet opsluiten (elfde eeuw), is wellicht de bekendste. In de monastieke literatuur circuleren meerdere leefregels voor reclusen.

Dyonisius de Kartuiser, de *doctor extaticus* uit Roermond, schreef er onder andere een, net als de cisterciënzer abt Aelred van Rievaulx, voor zijn eigen zus nog wel. Reclusen, zowel vrouwen als mannen, ontwaren we vooral in de schoot van de camaldulenzen. Wellicht behoeft dit weinig verwondering, gezien Sint-Romualdus, de stichter van de orde, zichzelf meer dan zeven jaar in totale afzondering opsloot. De huidige constituties van de Camaldulenzers-eremieten van Monte Corona, de hervormde tak onder impuls van Paulus Giustiniani, laat nog steeds permanente reclusie toe mits goedkeuring van het generale kapittel. Momenteel kent de congregatie slechts één levende recluse, namelijk dom Nicolas van Portorico die in het klooster van Bloomingdale, Ohio (USA) verblijft. Noemenswaardig is zeker zuster Nazarena Crotta, die zich maar liefst 45 jaar lang – van 1945 tot haar dood in 1990 – als recluse terugtrok bij de camaldulenzers op de Aventijnse heuvel in Rome. In ditzelfde klooster leeft vandaag opnieuw een moniale in volledige reclusie.

Lang niet alle pogingen tot nieuw of vernieuwd eremitisch leven waren evenwel zo extreem of excentriek. De meeste kluizenaars trokken zich vrij onopvallend uit de samenleving terug en leidden een solitair, ascetisch en contemplatief leven. Maar velen onder hen kampten na verloop van tijd met hetzelfde probleem: het aantal volgelingen werd zo talrijk, dat de noodzaak van een regel zich opdrong. De meeste eremieten keerden daarom terug tot het cenobitische kloosterleven en sloten zich aan bij de benedictijnen, cisterciënzers of een gemeenschap van reguliere kanunniken. Alleen de kartuizers en de camaldulenzen wisten aan deze tendens te ontsnappen.

In het hart van de diocesane Kerk

Ook in de eenentwintigste eeuw bestaan er nog eremieten, weliswaar veel minder talrijk dan in bepaalde perioden van de kerkgeschiedenis, maar daarom niet minder authentiek. Deze mannen en vrouwen zijn kinderen van hun tijd en geven dus op een creatieve en persoonlijke wijze vorm aan een oeroude christelijke roeping. Net als alle

christenen, leven zij in een postmoderne, gesecculariseerde samenleving; of beter gezegd, zij trekken zich daaruit terug. In het spoor van ontelbare solitaire Godzoekers vóór hen, creëren ook hedendaagse kluzenaars zich een woestijn, een verborgen plaats, waar zij de eeuwige strijd tussen Godverbondenheid en -verlatenheid eenzaam aangaan. Vaticanum II spreekt over een wijdvertakte boom, die uit verscheiden vormen van kluzenaars- en gemeenschapsleven bestaat, om de rijkdom van alle monastieke en reguliere charisma's samen te vatten (cf. *Lumen Gentium* 43). En in *Perfectae caritatis*, het conciliedecreet over de vernieuwing van het religieuze leven, lezen we dat er “vanaf het begin van de Kerk mannen en vrouwen waren die door het beoefenen van de religieuze raden Christus in grotere vrijheid wensten te volgen en Hem van meer nabij wilden navolgen en ieder op eigen manier een godgewijd leven leiden. Velen van hen hebben onder ingeving van de Heilige Geest een kluzenaarsleven geleid of religieuze families gesticht die de Kerk met haar gezag heeft aanvaard en goedgekeurd” (nr. 1).

In de *Codex van Canoniek Recht* worden naast de instituten van religieus leven expliciet twee bijzondere levensvormen genoemd: die van de eremieten en die van de maagden. Canon 603 § 1 identificeert het kluzenaarsleven als een afzondering van de wereld, om “door de stilte van de eenzaamheid, door voortdurend gebed en boetedoening het leven geheel en al tot lof van God en het heil van de wereld te geven”. Sterker nog, de Codex kent de eremiet een eigen juridische status van godgewijd leven, letterlijk *vita consecrata*, toe, indien hij/zij de drie evangelische raden van gehoorzaamheid, zuiverheid en armoede door een gelofte of een andere gewijde binding publiek in de handen van de diocesane bisschop aflegt (cf. canon 603 § 2). Zulke eremietengelofte sprak zuster Elisabeth op 8 december 2013 uit in de handen van mgr. Johan Bonny, de bisschop van Antwerpen. Daarmee is zij een ‘diocesane kluzenares’. En deze bijzondere weg is zij tien jaar geleden begonnen met en in de *Kluis van Moria*. Een reden om God dank te zeggen op zondag 26 april 2015 om 18.30 uur in de Sint-Carolus Borromeuskerk in Antwerpen.

Tim Peeters

Kluis van Moria zoekt nieuwe sponsors !

Uw financiële steun wordt in dank aanvaard op ons rekeningnummer :

IBAN : BE87 7785 9780 5294 BIC : GKCCBEBB

Contact : Kluis van Moria vzw, Sassenhout 41, 2290 Vorselaar - Ond.nr.: 0872.447.296

Tel.: 014 21 82 42 Email : kluisvanmoria@skynet.be Website : www.kluisvanmoria.be

Ontvangt u deze nieuwsbrief met de post maar u hebt ook een e-mailadres? Laat het ons weten! Zo helpt u ons te besparen op de verzendingskosten van deze nieuwsbrief.

2005

2015

Kluis van Moria bestaat 10 jaar en dat willen we niet zomaar voorbij laten gaan.

We nodigen jullie uit om samen met ons de Heer te danken en te vieren

tijdens een **plechtige eucharistieviering**,

voorgegaan door Mgr. Johan Bonny, de bisschop van Antwerpen,

op **zondag 26 april om 18.30 uur** in de **Sint-Carolus Borromeuskerk** in
Antwerpen.

Er wordt ook een informatiestandje voorzien waar onder meer

het handwerk van zr. Elisabeth verkrijgbaar is.

Wij hopen jullie daar talrijk te mogen begroeten!

Handwerk uit de kluis

Geef uw biddende verbondenheid met de kluis een zichtbaar teken !

Kleurrijke cilinderkaarsjes en fleurige eitjes staan klaar om lichtjes te zijn op de weg naar Pasen. Verpakt in transparante folie met een strikje ook leuk om een keertje cadeau te doen.

Bestellen kan door het strookje op de achterzijde volledig ingevuld en onder gefrankeerde omslag terug te sturen naar :

KLUIS VAN MORIA VZW

Sassenhout 41

2290 Vorselaar

U kan ook bestellen per e-mail via kluisvanmoria@skynet.be.

Betaling dmv overschrijving na ontvangst van uw bestelling en de factuur.

BESTELFORMULIER

Naam :

Adres :

Tel.nr. :

E-mailadres :

bestelt hierbij :

___ x tricolor kaars diam. 4cm H 10cm GROEN à 1,50 €/st. = ____,__ €
___ x tricolor kaars diam. 4cm H 10cm ORANJE à 1,50 €/st. = ____,__ €
___ x tricolor kaars diam. 4cm H 10cm GEEL à 1,50 €/st. = ____,__ €
___ x tricolor kaars diam. 4cm H 10cm PAARS à 1,50 €/st. = ____,__ €
___ x tricolor kaars diam. 4cm H 10cm BLAUW à 1,50 €/st. = ____,__ €

___ x tricolor kaars diam. 7cm H 20cm GROEN à 9,00 €/st. = ____,__ €
___ x tricolor kaars diam. 7cm H 20cm ORANJE à 9,00 €/st. = ____,__ €
___ x tricolor kaars diam. 7cm H 20cm GEEL à 9,00 €/st. = ____,__ €
___ x tricolor kaars diam. 7cm H 20cm PAARS à 9,00 €/st. = ____,__ €
___ x tricolor kaars diam. 7cm H 20cm BLAUW à 9,00 €/st. = ____,__ €

___ x ei klein GROEN à 1,10 €/st . = ____,__ €
___ x ei klein ORANJE à 1,10 €/st . = ____,__ €
___ x ei klein GEEL à 1,10 €/st . = ____,__ €
___ x ei klein PAARS à 1,10 €/st . = ____,__ €
___ x ei klein BLAUW à 1,10 €/st . = ____,__ €

___ x ei midden GROEN à 2,50 €/st . = ____,__ €
___ x ei midden ORANJE à 2,50 €/st . = ____,__ €
___ x ei midden GEEL à 2,50 €/st . = ____,__ €
___ x ei midden PAARS à 2,50 €/st . = ____,__ €
___ x ei midden BLAUW à 2,50 €/st . = ____,__ €

___ x ei groot GROEN à 5,80 €/st . = ____,__ €
___ x ei groot ORANJE à 5,80 €/st . = ____,__ €
___ x ei groot GEEL à 5,80 €/st . = ____,__ €
___ x ei groot PAARS à 5,80 €/st . = ____,__ €
___ x ei groot BLAUW à 5,80 €/st . = ____,__ €

TOTAAL (exclusief verzendingskosten aan tarieven B-Post) = ____,__ €